

Анђела М. МАРКОВИЋ*

Универзитет у Београду

Филолошки факултет

Катедра за албанологију

СЕЛЕКТИВНА АНОТИРАНА БИБЛИОГРАФИЈА ДЕЛА ПРОФ. ДР ВОЈИСЛАВА ДАНЧЕТОВИЋА

Апстракт: Рад представља селективну анотирану библиографију доступних дела проф. др Војислава Данчетовића, који је као пионир албанологије својим знањем и трудом оставио значајан траг на Филолошком факултету у Београду. Данчетовић се са својим разноликим опусом истиче као лингвиста, методичар, критичар, сакупљач народних умотворина, али и значајан проучавалац албанског језика и културе и заговорник помирења два суседна народа. Све библиографске јединице у овој анотираној библиографији поређане су хронолошки, прво оне написане на српском, а затим и оне написане на албанском језику. У њима су истакнуте најбитније карактеристике Данчетовићевих дела са кратким прегледом њиховог садржаја.

Кључне речи: Војислав Данчетовић, Катедра за албанологију, Филолошки факултет, албански језик, библиографија.

Војислав Данчетовић је рођен у Вучитрну 11. септембра 1905. године у угледној патријархалној трговачкој породици. Основну школу је завршио у родном месту, а гимназију у Приштини. Студирао је на Филозофском факултету у Загребу на Групи за француски и за српскохрватски језик и књижевност. На факултету је похађао предавања професора Петра Скока, који је одмах приметио његов таленат за језике, нарочито за албански. Уз његову препоруку је и почео да ради на Филозофском факултету у Београду као лектор, а љубав према албанском је показао и кроз држање волонтерских часова албанског језика када је Семинар за албански језик прекинут 1937. године (Ђорђевић 1996: 140; Маља Имами 2018: 246).

Аутор Вукадиновић (2020: 555) га у својој дисертацији помиње у контексту удружења Рёррејкја основаном 1957. године, које је окупљало Албанце који су долазили на школовање у Београд како би размењивали идеје и мишљења. Најактивнији учесници овог удружења били су студенти Семинара за албански језик и књижевност, за шта су били заслужни њихови предавачи, професор Војислав Данчетовић и асистенти Антон Чета (Anton Çetta) и Идриз Ајети (Idriz Ajeti).

* Истраживач-приправник, ORCID 0009-0000-6531-1107, markovic.m.andjela@gmail.com / andjela.markovic@fil.bg.ac.rs

Данчетовић је упоређивао себе са реформатором српског језика Вуком Стефановићем Караџићем, а аутор Ђорђевић (1996: 142) у свом раду цитира његову изјаву: „Ја сам Вук Караџић за Шиптаре на Косову“. Ако се осврнемо на његова дела од рада на речнику, граматички и уџбенику за албански језик до прикупљања епских песама и народних умотворина, јасно је да се Данчетовић угледао на Вуков рад, који му је стилски био веома близак. Како до тада није било довољно материјала за учење албанског језика, Данчетовић је својим делима покушао да приближи албански језик Србима, односно српски језик Албанцима (Марковић 2022: 65).

1. Данчетовић, В., Џувани, А., Џипо, К., Чабеј, Е. (1947). *Српскохрватско-албански речник*. Тирана: Научни институт.

Једно од првих дела које се нашло у Данчетовићевом разноврсном опусу је *Српскохрватско-албански речник*. Објављен је у Тирани 1947. године и представља не само језички водич намењен учењу албанског језика у образовним и административним институцијама већ и симбол ангажмана његових аутора у промовисању сарадње између ова два народа. Ово дело осликава залагање аутора за повезивањем српскохрватског и албанског језика ради унапређења културних веза кроз мисију истицања важности заједничке историје и културе балканских народа и изградње мостова између култура.

У предговору речника је истакнуто да је он практичног карактера и да је намењен и школи и администрацији. Поред практичне, његова намена је да олакша језичку сарадњу и подстакне културне везе. Иако не садржи посебне термине и фразе, аутори су се потрудили да у њему прикупе речи које се до тада нису могле наћи у ранијим речницима. Мисија речника је да потпомогне развој културних и економских односа између два суседна „братска“ народа, који су настали из заједничке Народноослободилачке борбе и тако поставили основ за шири концепт народне демократије и стабилнију будућност балканских народа.

2. Dančetović, V. (1954). *Udžbenik (privremeni) za učenje albanskog jezika*. Beograd.

Уџбеник представља темељно осмишљен приручник намењен учењу албанског језика са детаљним објашњењима граматичких структура и смерницама за савладавање вокабулара читањем текстова на једном од дијалеката албанског језика. Овај уџбеник се може користити у настави, као средство помоћу којег се могу развити језичке вештине кроз практичне вежбе, али и упознати неке од карактеристика албанског језика. Штампан је у ограниченом тиражу од 200 примерака као скрипта за потребе часова које је аутор држао. Градиво у уџбенику прати наставни план и програм аутора, а конципирано је у 26 часова. Свака лекција је структурисана тако да садржи обраду једног штива, после којег су издвојене непознате речи са преводом на српски језик и на крају су дате граматичке јединице. Поред свега наведеног, књига садржи и задатке, који у највећој мери укључују превод реченица различитих структура.

У другом делу је читанка у којој су сви текстови писани на дијалекту заједно са алфаветским речником, као и велики број Данчетовићевих књига, што и сам аутор

истиче у поднаслову свог дела „Граматика и читанка савременог албанског језика – гегјског дијалекта“. У додатку, у лекцијама где се обрађују глаголи, дат је и систематизован преглед неправилних глагола са њиховим облицима у свим глаголским временима и начинима.

Овај приручник представља значајан наставни ресурс помоћу којег се кроз комбинацију теоријског и практичног рада могу развити језичке компетенције, који је без сумње поставио темеље за даље изучавање албанског језика.

3. Dančetović, V. S. (1961). „Luta Fukaraja“ i „Prodata ljuba Bogdanova“. Šiptarska i srpskohrvatska narodna pesma istovetnog motiva. *Godišnjak, II*. Sarajevo: Balkanološki institut.

Како што сам наслов рада указује, Данчећковић се бави компарацијом двеју народних песама у циљу расветљавања сличности и разлика између албанске и српскохрватске епске књижевности. Он истиче да је изучавајући народну албанску поезију установио да у албанској и српскохрватској епској поезији има више од тридесет песама са истоветним мотивима. Овај рад нуди значајан допринос у утврђивању паралела између албанске и српскохрватске народне поезије и илуструје сличности у мотивима који се у њима преплићу, а производ су заједничких историјских околности у којима су живела ова два народа.

Песме које он анализира обрађују мотив продаје жене како би се измирио дуг према некоме и неочекивани сусрет брата и сестре. У обе песме радња се развија тако што муж у дуговима продаје жену коју купује њен брат, а крвно сродство међу њима се открива пре обљубе, након чега је жена враћена мужу са свим парама од куповине.

Сличност тема Данчећковић објашњава околностима у којима су се налазили балкански народи током османске окупације. Главни мотиви који одређују тему ових песама, мотив небеске силе (крвава киша, птице), који обезбеђују заштиту од родоскрнављења, великодушност жене која не преза од тога да је муж прода и мотив изгубљеног брата чији се идентитет утврђује на основу белега или ожиљка су у потпуности идентични. Кључна разлика лежи у улози Турака – у српскохрватској песми Турци се појављују као узрочници неугодне ситуације, док се у албанској песми они не помињу. Аутор ову разлику објашњава блискошћу Албанаца са Турцима по вери, који из осећања религијске толеранције нису желели да их приказују у негативном контексту.

4. Влаховић, П., Данчећковић, В. (1961). Прилог проучавању жена у крвној освети = *La femme dans la vendetta*. *Гласник етнографског института, IX-X*, 95–111.

Рад истражује комплексну улогу жена у контексту крвне освете и њеног етичког смисла, која је дубоко укореењена у друштвеном и културном животу балканских заједница. Аутори сугеришу да се начином на који је представљена улога жена, заправо, исказују дубоке друштвене вредности, што нам помаже у разумевању културних динамика на Балкану. У првом делу рада аутори говоре о крвној освети, која датира од сукоба који су настајали у најстаријем друштву, и дефинишу улогу жене у њој, која је: 1) подстрекач освете; 2) непосредни учесник, и 3) која иде с дететом у рукама и посредује помирењу завађених страна.

У главном делу рада аутори анализирају две песме – песму „Хасима“ (алб. *Hasimja*) народног певача Исе Имер Бајгоре и „Издаја бега Суље и освета његове жене“ (алб. *Tradhëta e bejto Sylës dhe ahmartja e së shoqes*). Прва песма говори о јунакињи која склапа брак са Љиљем и даје му своје имање, под условом да освети њеног брата. Године су пролазиле, а „Љиљова пушка не опали“, што симболично указује на неиспуњење обећања. До кулминације долази када Љиљ доводи Хасиминог „крвника“ да их измири. Након што је чула њихов разговор, Хасима сама извршава крвну освету. Песма се завршава њеним писмом из затвора, где се заклина Љиљу да ће се и њему осветити кад изађе из затвора, говорећи симболично да ће заменити чакшире и шалваре, то јест да ће преузети улогу мушкарца. У другој песми се говори о најтрагичнијем облику крвне освете, о сестри која свети браћу убиством мужа и деце. Овим радом аутори указују на дубоко укорењене културне обрасце крвне освете у којима се елементи родних улога и моралних вредности преплићу и које се одражавају у улози жена.

5. Dançetoviq, V. (1952). *Dy fjalë mbi arbeneshet e Zares dhe melodramën „Martesa“*. *Jeta e re*, 2, 85–88.

Један од радова које је Данчетовић објавио у часопису *Jeta e re* представља кратак текст о Арбрешима у Задру и мелодрами у четири чина *Martesa* (срп. *Брак*) аутора Јосипа Владовића – Реље. Радња ове мелодраме смештена је у период око 1890. године и осликава опстанак албанског језика, који се иако у измењеном облику ипак задржао код једног дела арбрешког народа. Усредсређујући се на детаљни приказ обичаја поводом договореног брака и на његове занимљиве аспекте, овај рад почиње напоменом да су годину дана пре писања овог текста Арбреши у Задру прославили 250 година од свог доласка тамо, услед османских освајања која су била фатална за њих. Они су и након тако дугог периода успели да очувају албански језик, чији је ехо стигао и преко мелодраме *Martesa*. Иако се један део Албанаца хрватизовао и заборавио језик својих предака, за остатак становника он је и даље представљао важан део идентитета који су, иако у измењеном облику, и даље користили. Језиком Албанаца из Задра написана је и мелодрама *Martesa*, која, према речима аутора, представља први текст написан на овом језику. Девојка којој су родитељи договорили брак, бежи са човеком у ког је заљубљена и венчава се, а после два дана долазе код њених родитеља и траже опроштај.

Поред слике једног историјског периода и посебних карактеристика албанског језика Арбреша, Данчетовић на крају свог рада даје кратак преглед биографских података писца мелодраме и описује његов књижевни опус.

6. Dançetoviq, V. S. (ed.) (1952). *Kangë popullore Shqiptare të Kosovë-Metohisë (Legjenda dhe Kangë kreshnike)*. *Bleni i parë*. Prishtinë: „Mustafa Bakija“.

Албанске народне песме Косова и Метохије су једно од најпопуларнијих Данчетовићевих дела и представљају значајну збирку народних песама са овог поднебља. Ово дело осликава богатство народне албанске фолклорне баштине. У првом делу збирке се, поред песама које су раније објављене у збирци *Visaret e Kombit* (срп. *Народна блатија*) (прво издање објављено 1937. године), нашла и колекција

песамa које су прикупили Војислав Данчејовић и други истакнути сакупљачи народних песамa као што су Кадри Хаљими (Kadri Halimi), Ндје Некај (Ndue Nekaj), Сали Ђилерџиу (Sali Qilerxhiu), Исмет Дермаку (Ismet Dërmaqu) и Реџеп Кабаши (Rexhep Kabashi).

Збирка обухвата неке од најстаријих епских песамa Албанаца, које се класификују као легенде и крајишке песме. Легенде или древне песме садрже митолошке мотиве, који се јављају и у поезији других народа, а неке од песамa су: „Ura e shejtit“, „Motra me nond vllazni“, „Kanga e divit“. С друге стране, крајишке песме певају о догађајима на Балкану пре 17. века и настале су у време феудализма и хришћанских и муслиманских ратова на Балкану. Оне величају храброст и јунаштво људи који су углавном имали посебне позиције у друштву, зато су и главни мотиви у њима беса и храброст. Њих је много више у збирци (19 песамa), него легенди. Свака песма пропраћена је кратким уводним текстом у ком је представљен опис најбитнијих догађаја који су описани у њој. Након песамa дат је мали речник са речима које су коришћене у њима, што је важан корак ка популаризацији и разумевању албанске културе код шире публике, јер како сами аутори наглашавају књига се може наћи у рукама читалаца који нису из Албаније. На крају збирке налазе се елементарне белешке о сакупљачима и певачима песамa са позивом да овакве студије наставе да се објављују и истражују у будућности.

7. Dançetović, V. S. (ed.) (1952). *Kangë popullore shqiptare të Kosovë-Metohis (Kangë trimnije)*. Bleni i dytë. Prishtinë: „Mustafa Bakija“.

Ова збирка садржи народне јуначке песме које су историјско-друштвеног карактера и из различитих периода у историји Албанаца. Ове песме представљају уметничко сведочанство једног народа, а пружају увид у његове дубоко укоренење принципе и идеале. Могу се поделити на: а) историјске песме о различитим догађајима; б) песме о ратовима Албанаца против страних окупатора, и в) песме о освети.

Неке од песамa у овој збирци говоре о Косовском боју из 1389. године, који представља један од најзначајнијих догађаја у историји Балкана, нарочито у контексту Османских освајања. Сви догађаји у овим песмама приказани су из перспективе колективног памћења Албанаца, чија је тачка гледишта и тумачење било мање познато. Ова збирка, осим што садржи стихове који описују историјске догађаје, пружа увид у јединствене особине менталитета тог региона. Овакав приступ створио је могућности за даљу анализу балканског културног наслеђа.

8. Dançetović, V. S., Çetta, A. (ed.) (1953). *Kangë popullore Shqiptare të Kosovë-Metohis (Kangë lirike)*. Bleni i tretë. Prishtinë: „Mustafa Bakija“.

Трећим томом збирке *Kangë popullore Shqiptare të Kosovë-Metohis (Kangë lirike)* завршава се циклус народних албанских песамa. Аутори се надају да ће ово дело бити само први корак у прикупљању и истраживању песамa албанског фолклора. Збирка истиче богатство албанске културе кроз различите аспекте живота народа.

Песме у овом тому су подељене на: 1. Песме колевке (успаванке које певају мајке својој деци); 2. Дечје песме (које изговарају или певају деца); 3. Љубавне песме (у оквиру којих се издавају девојачке песме, момачке песме, пастирске песме,

различите љубавне песме, градске песме, баладе); 4. Свадбене песме (оне које углавном прате целу свадбену церемонију); 5. Песме настале у туђини (далеко од домовине, породице, друштва, са дирљивим елегичким тоном); 6. Јадиковке и елџије (показују тугу човека под притиском смрти); 7. Шаљиве (сатиричне) песме (неке од њих су како кажу и сами аутори трагикомичне, а у оквиру њих се издавају Песме рада, Кола, Годишње песме).

На крају свог тротомног дела аутори наглашавају да су сигурни да ће прикупљање албанског фолклора тек достићи свој врхунац, а ова збирка је само први корак у комплексном процесу очувања албанске културне баштине.

9. Dançetoviq, V. (1953). Varjanta ma e gjatë „Haradini“. *Jeta e re*, 366–372.

У часопису *Jeta e re* Данчетовић објављује и рад о народном фолклору, то јест бави се најдужом верзијом народне песме „Haradini“. Пре критичке анализе песме, аутор у уводу у најкраћим цртама представља судбину проучавања и објављивања албанске народне књижевности, од првог интересовања за њу у 18. веку до краја 19. и касније у 20. веку, када је прикупљање и објављивање дела народне књижевности постало нарочито популарно ван Албаније. Међутим, према Данчетовићевом мишљењу све што је до сада прикупљено представља само мали део ове неисцрпне ризнице, која се и данашњих дана проширује.

Песма „Haradini“ прати одрастање дванаестогодишњег сирочета које одлази на службу у турску царевину, и у Данчетовићевом раду објављена је пети пут. Варијанте ове песме, која је важан део албанског народног фолклора, прикупљене су на Косову, у Јабланичком округу, али и у Улцињу и области Мат. Након излагања стихова песме Данчетовић је критички анализира помињући два најбитнија морална начела у њој – прво, волети себе је волети и друге, и друго снажније, слобода.

10. Dançetoviq, V., Ristanoviq, S., Dragutinoviq, M. (1953). *Libri i gjuhës serbo-hrvatishte: për klasët e ulta të gjimnazit dhe për shkollën tetëvjeçare*. Prishtinë: „Mustafa Bakija“.

Овим делом, које чини важно средство за упознавање албанског народа са српскохрватским језиком и књижевношћу, Данчетовић још једном демонстрира да веома добро влада постулатима методике наставе. Овај уџбеник има сличну структуру као и уџбеник за учење албанског језика и има значајну едукативну вредност будући да обухвата велики број граматичких објашњења и текстова различитих жанрова. Подељен је на два дела – у првом се налазе лекције за учење српскохрватског језика, а у другом читанка са речником.

Први део се састоји од 58 лекција и на самом почетку се обрађује азбука. Свака лекција почиње текстом, након којег следе и вежбања са одређеном наставном јединицом. Један део лекција садржи „изразе за памћење“, а свака има граматичка правила о функционисању одређених конструкција коришћених и обрађиваних у текстовима, која су до осамнаесте лекције наведена таксативно, без подробнијих образложења, а након тога почињу детаљнији прикази о дијалектологији, фонетици и фонологији, морфологији итд. Граматичка објашњења дата су на албанском језику, и то на гегичком дијалекту, а књига садржи и штива, то јест текстове за читање.

Иако се на крају сваке лекције налази мали речник са речима које се појављују у њој, на крају првог дела се могу наћи још нека објашњења за речи из појединих лекција (после 23. лекције). У уџбенику су јасно издвојене граматичке јединице, почевши од фонологије и фонетике, морфологије до синтаксе (од 52. лекције). У 56. лекцији су дата правила о творби речи, у 57. лекцији правила о правопису српског књижевног језика и гласовним променама, а у последњој лекцији су дата објашњења везана за знакове интерпункције.

Други део уџбеника садржи 33 текста на српском језику који представљају значајан део српске народне и ауторске књижевности. У овом делу су дата нека од најпознатијих дела српске народне књижевности („Све, све, али занат“), епске песме („Марко Краљевић и орао“, „Смрт мајке Југовића“, „Почетак буне против дахија“ коју је испевао Филип Вишњић), али и дела ауторске књижевности. Испод сваког дела назначен је писац или сакупљач. Вук Караџић је приказан и као сакупљач и као писац са делом „Хајдук Вељко ослобађа Црну Реку“. У књизи су дате басне Доситеја Обрадовића, дело „Слобода и отаџбина“ Ивана Гундулића, дела Ивана Мажуранића и Петра Петровића Његоша, приповетка „Јаблан“ Петра Кочића, песма „Остајте овдје“ Алексе Шантића, песма „На путу славних предака“ Бранка Топића, као и песма „Крвава бајка“ Десанке Максимовић. Одређени број песама посвећен је и Јосипу Брозу Титу.

Овај уџбеник са својим едукативним карактером представља значајан ресурс за све оне који желе да се упознају са богатом културном и књижевном баштином српскохрватског језика и игра важну улогу у процесу интеркултуралног дијалога.

11. Dančetović, V. (1953). *Увод у књију Një fyell ndër male, аутора Martina Samaja*. Prishtinë: „Mustafa Bakija“.

Први критички текст за књигу *Një fyell ndër male* Мартина Цамаја (Martin Samaj) написао је Војислав Данчећковић у облику предговора, у којем истиче значај ове књиге у албанској поезици, као и дубоку везу коју аутор има са народом и свакодневицом. Овај текст представља увод за књигу једног младог песника, који описује идеологију тог времена и повезује се у потпуности са народом. Како Данчећковић каже, аутор посвећује народу ову поему са ватреним осећањем љубави, приказујући многе проблеме, од којих Цамај до краја разрађује један од најбитнијих – брак, који је код многих народа решен, а код Албанаца је и даље „на дневном реду“. Књига се састоји од 28 поема са различитом римом, објављена је у 2000 копија и бави се важним аспектима живота Албанаца.

12. Dančetović, V. (1955). E. Mekuli: „Për ty“. *Jeta e re*, 3, 225–230.

Још један од Данчећковићевих радова који је објављен у часопису *Jeta e re* 1955. године представља приказ и критику дела *Për ty* аутора Есада Мекулија (Esad Mekuli), које је објављено исте године. Аутор не само да критички посматра Мекулијево дело већ и утврђује његов значај за албански народ и културу. По ауторовом мишљењу, ова књига представља један од културолошких успеха десет година након ослобођења у времену процвата на многим пољима. На почетку свог текста Данчећковић пише о структури књиге, која обухвата песме из момачких дана до

зрелих година писца, песме о првим данима Другог светског рата, стихове пуне бола, али и вере у победу, као и песме ослобођеног народа, које су настале током народне револуције. Даље у свом раду он наводи стихове из збирке које детаљно анализира. Међу њима и стихове о Србину Бору и Албанцу Рамизу, који су за аутора једнаки, јер се боре за заједнички идеал и ослобођење свог народа. Сви стихови ове збирке певају о напаћеном, али поносном народу, а песник је, иако уздржан у поетском изразу, смео у изражавању истине.

Још једном је Данчетовић успео да се покаже као искусни критичар, који не само да нуди анализу одређеног дела него вешто и детаљно разматра и његову улогу у контексту друштвених и политичких промена.

13. Dançetović, V., Miqović, D. (1955). Vjersha e A. Kaçiç Mijoshiqit mbi Skenderbegun në përkthimin e Pashkë Bardhit. *Jeta e re*, 4, 292–298.

Рад који је настао у коауторству са Мићовићем почиње напоменом да су међусобни односи и утицаји балканских народа привлачили пажњу многих научника, а односи Јужних Словена са суседним албанским народом су били објекат многих студија, како научних тако и књижевно-историјских. Аутори се баве упоредном анализом различитих верзија песама о Ђерђу Кастриоту Скендербегу која је написана и на српскохрватском и на албанском језику. Верзија на српскохрватском је објављена у збирци песама „Разговор угодни народа словинскога“ Андрије Качића Миошића, а албанска верзија је превод Пашка Бардија (Pashkë Bardhi), који је објављен у свесци *Albania* Фаика Конице (Faik Konica). Прича о Скендербегу почиње од периода када је био турски вазал, а онда описује и његову борбу у рату хришћана против Турака. Аутори поред анализе ове песме у свом раду наводе и друге песме у којима је Скендербег протагониста (нпр. Његошево дело *Горски вијенац*). У збирци Андрије Качића Миошића налазимо чак 30 песама посвећених Скендербегу, које је он пронашао код страних писаца, нарочито италијанских, и из различитих књига и докумената. Песме о Скендербегу су привукле и пажњу Пашка Бардија, франачког свештеника, који је превео неколико песама из збирке на српском језику.

Мићовић и Данчетовић у свом раду наводе Качићеву песму „Razbi Kastriotiç i raşu Mustarç, na 1446“ и Бардијев превод на албански језик, а затим врше и њихову упоредну анализу. Они истичу да је Бардијева верзија значајно слободнија у преводу и да садржи чак 15 стихова више него оригинал. Такође, он због риме мења одређене речи из оригинала, а док се у оригиналу помиње и Епир, у преводу се помиње само Албанија. Након критичке анализе и контрастирања двеју варијанти исте песме, аутори свој рад завршавају закључком да треба изучавати односе и контакте ових народа, јер је њихова прошлост богата захваљујући узајамним утицајима.

14. Dançetović, V. (1960). *Sufiksi diminutiv i emnave të gjuhës shqipe*. Prishtinë: Rilindja.

Ово дело представља Данчетовићеву докторску дисертацију, која је објављена 1958. године на српском, а 1960. на албанском језику. Представља значајан допринос изучавању творбе речи у албанском језику и сведочи о Данчетовићевом систематичном приступу проучавању структуре албанског језика.

Своје интересовање за тему дисертације објашњава чињеницом да је творби речи у албанском језику посвећено доста пажње, али деминутивном суфиксу није. Чак су и албаноолози Мајер (Gustav Mayer) и Ламберц (Maximilian Lambertz) проблематику деминутивног суфикса проучавали само уопштено и обрађивали по један наставак за формирање деминутива за мушки и за женски род. У свом раду Данчевић пружа детаљну анализу и бави се психолошком мотивацијом формирања деминутива фокусирајући се на три базична мотива – да се именице са деминутивним суфиксом везују за нешто мало, вољено и младо.

У дисертацији он проучава систем формирања патронима, хипокористика, топонима, имена биљака и животиња са деминутивним суфиксом и поставља питање формирања женског рода код деминутива, пописом посебних наставака који се додају сваком роду. Деминутивно значење могу добити и друге врсте речи, као што су придеви и прилози, а у албанском језику се често дешава и да придев без члана има функцију и значење и именице, и придева, и прилога, што додатно истиче важност овог питања.

Данчевићева дисертација, која је пружила увид у граматичку и лексичку структуру албанског језика дала је значајан допринос изучавању албанског језика. Своју захвалност за Данчевићево дело Албанци су показали и тиме што се текст његове дисертације, коју је Антон Чета превео на албански, може наћи у библиотекама у Приштини.

15. Џајупи, А. (1963). *Vepra. Dançetoviq, V.* (Уред.). Beograd: Enti për botimin e teksteve i Republikës Socialiste të Serbisë.

Данчевићево интересовање за поезију и његово умеће у улози књижевног критичара, огледа се и у делу „*Vepra*“ у којем је сакупио и систематски приредио дела Андона Чајупија (Andon Zako Çajupi), који је био иницијатор албанског критичког реализма. У предговору издаваја историјске и друштвене прилике у Албанији и Чајупијеве биографске податке, а затим и карактеристике његовог књижевног стваралаштва, где детаљно пише о његовим уверењима и темама којима се бави у својим делима. Предговор ове књиге представља критичку анализу целокупног Чајупијевог опуса, то јест Данчевићево тумачење његовог стваралаштва, а посебну пажњу посвећује поеми „*Dhjat e vjetër*“, која се састоји од 7000 стихова и о којој наглашава да се и поред уметничке вредности коју има одликује понављањима, која јој нарушавају лепоту и чине да се интересовање читалаца изгуби. Данчевић издаваја Чајупијева драмска дела (две комедије и две драме), а за тај део његовог опуса сматра да је, иако није био сувише плодан, дочекан добро од стране публике и дао је значајан допринос албанској драми. Он излаже и анализу дела „*Pas vdekjes*“ које је Чајупи прилагодио, а у коме су описане негативне карактеристике албанског друштва. О Чајупијевим баснама каже да није јасно да ли их је он сам писао или је превео Ла Фонтенове басне.

У својим делима Чајупи је показао изванредан напредак у односу на своје претходнике, а новине које је увео обухватају сатиричне поеме у форми пародије, епско-херојске драме и кратке поеме. Веома су пријемчиве и његове политичке сатире у стиху. Ова збирка Чајупијевих дела по садржају је подељена на три

поглавља – Отаџбина, Љубав и Истините и лажне бајке, а на крају и посебно издвојен део у збирци *Lule të Hindit* са санскритском поезијом прилагођеном са француског језика.

16. Dançetović, V. (1971). *Fjalë të urta shqipe – mblodhi e mbarështroi Vojisllav Dançetović*. Prishtinë: Rilindja.

Ово дело, које представља значајан прилог албанској књижевности и фразеологији, илуструје ауторово интересовање за народну културу и језик и јасно показује велики утицај Вука Караџића на њега и његова дела. Збирка представља важан допринос разумевању албанског културног наслеђа и традиционалних вредности, а компаративном анализом су истакнуте заједничке црте у менталитету народа на Балкану. Пословице у овој књизи су побројане по азбучном реду и приказане у виду регистра тема и мотива уз превод на српски језик. Књига је подељена на два дела – у првом је 1703 албанских пословица, а у другом 333 албанско-српскохрватских пословица. У уводу Данчетовић излаже теоријски део свог рада и мотиве прикупљања пословица, то јест мудрих или златних речи како их зову на албанском – изучава њихове врсте, порекло, историју прикупљања пословица итд. Дели их на пословице у правом смислу, народне дијалашке пословице, пословице из прича (са ликовима и догађајима преузетим из прича) и народне пословице у стиху.

Пре ове збирке није објављена ниједна посебна збирка само са пословицама које су прикупљене на територији читаве Југославије. У овим пословицама су представљени различити мотиви из природе, сточарства, годишњих доба, мотиви из живота сељака, а неке од њих говоре о друштвеном моралу, мржњи према освајачу. Заједничке теме у двојезичним пословицама су човек, истина, лаж, знање, незнање, морал, неморал, као и афоризми о послу, новцу и гостопримству. Свака пословица је дијалектолошка слика језика оног места у ком је забележена, а често обухвата и речи страног порекла (из турског и словенских језика највише, али и грчког и италијанског). Иза сваке пословице су назначени иницијали сакупљача, као и крај где је забележена, а уколико се у загради налази само једно слово онда оно означава само место. Збирку завршава малим речником и резимеом, где истиче да посебно место у збирци заузимају двојезичне пословице у којим се јасно осликава чињеница да људи са Балкана заиста осећају и мисле на исти начин, али на различитим језицима, то јест да су пословице производ симбиозе два суседна народа.

ЛИТЕРАТУРА

- Вукадиновић 2020: Игор Ђ. Вукадиновић. *Аутиномија Косова и Мешохије у Србији (1945–1969)*. Докторски рад. Београд: Филозофски факултет.
- Ђорђевић 1996: Милош Ђорђевић. „Живот и дело Војислава Данчетовића“. *Башићина*, св. 7, 139–147.
- Маља Имами 2018: Наиле Р. Маља Имами. „Позитивна перцепција о Албанцима“. *Наслеђе*, год. 15, бр. 41, 237–251.
- Марковић 2022: Анђела М. Марковић, А. „Проф. др Војислав Данчетовић.“ Монографија поводом 101. годишнице учења албанског језика на Универзитету у Београду. Стручна монографија. Ур. Наиле Маља Имами и Мерима Кријези. Београд: Филолошки факултет, 59–74.

Andela M. MARKOVIĆ

ANNOTATED BIBLIOGRAPHY OF WORKS
OF DR VOJISLAV DANČETOVIĆ

SUMMARY

This work presents an annotated bibliography of the works of Vojislav Dančetović, an exceptional expert in the field of Albanian studies, who left a significant mark on the Faculty of Philology in Belgrade with his contribution. Dančetović stands out as a linguist, methodologist, critic, and collector of folklore material, due to his great contribution to the research of the Albanian language and culture, as well as his role as an advocate of the reconciliation of two neighbouring nations.

Originally from Kosovo and Metohija, Vojislav Dančetović completed his studies in Zagreb, and thanks to Professor Petar Skok, who noticed his talent for languages, he managed to get a job at the Faculty of Philology in Belgrade as a lecturer. In addition to holding volunteer classes in the Albanian language, he transferred his love for this language to his students who formed associations and gather to share their ideas and opinions. The fact that he can be compared to Vuk Stefanović Karadžić in terms of his oeuvre speaks of his importance.

Although Vojislav Dančetović had a significant impact on Albanianology and contributed to the unity of two neighbouring peoples, his works today represent a real challenge to find and research, and his passionate commitment to preserving cultural heritage contributed to the spread of understanding and respect for diversity. His role in forming associations and encouraging the exchange of ideas between students of the Albanian language and literature testifies to his efforts to build bridges between communities.

Key words: Vojislav Dančetović, Department of Albanian Language and Studies, Faculty of Philology, Albanian language, bibliography.